Isabela Vasiliu-Scraba

Un sfat dat de Nae Ionescu studentului Eliade

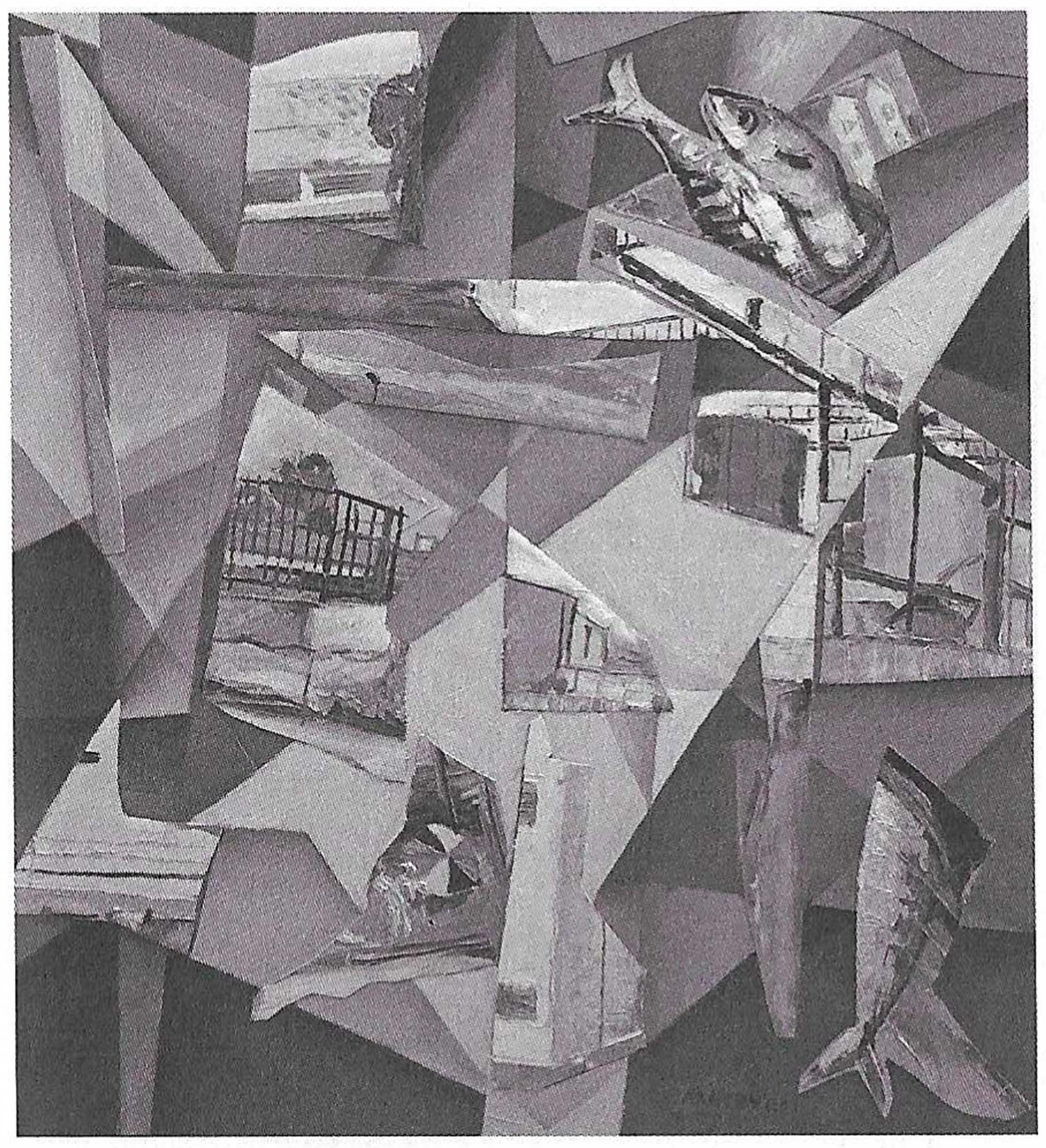

Dumitru Macoveî *Frânturi,* JOOxlOO cm., ulei pe pânză, 2026

Devenit suplinitorul profesorului de metafizică Nae Ionescu, Mircea Eliade observă în postfaţa volumului *Roza Vânturilor* (Bucureşti, 1937) pe care l-a îngrijit cu ajutorul teologului Gheorghe Racoveanu (p. 445) că, dintre toţi universitarii Facultăţii de filozofie, doar profesorul Nae Ionescu îşi putea permite libertatea de a vorbi despre religie, creştinism, n1istică şi dogn1atică de la catedra de metafizică" (M.E.). Şi aceasta deoarece, spre deosebire de colegii săi, trect1se î11 Ger111ania doctoratt1l î.11 filoz.ofie cu o proble111ă (te 111ate111atică. în pi LLS, la U11iversil:,1tea b1tct1reştea11ă el ţi11ea şi c1trst1ri ele filozofia ştii11ţei, fii1ld totodată în „te1n.LLI: logicia11" (M. Eliade).

Iar *à propos* ele logică, el reţi1111.se di11 vre111ea stude11ţiei re111arca profesorL1lui dt1pă care „logicii i-ar lipsi toc1nai logica". Aparentul paradox, constrt1it pe ambivalenţa înţelesului logicii ca disciplină for1nală şi ca „logos", fusese atunci menit să facă legătura între gândire şi existenţă. Fiindcă, în opinia iniţiatorului Şcolii trăiriste, *logosul* ar fi raţiunea lui Dumnezeu care „stă.pâneşte întreaga existenţă' (vezi Isabela Vasilii:1-Scraba, *Chintesenţa Trăirismului,* în rev. „Tribu11a", Cluj-Napoca, nr. 484 şi nr. 485 din 2022).

În excepţionala conferinţă. *„Zeul legător" şi simbolismul nodurilor* pe care a ţi11ut-o în 1951 la Ascona, esenţială i-a părut lui Mircea Eliade orientarea forţei care „leagă" prin rituri magice şi magico-medicale. Pozitivă sau negativă, orientarea se aplică atât în opoziţia benefic-.malefic, cât şi î11 situaţii de apărare sa11 de agresiune.

Datorită plurivalenţei religioase a „legăturilor", ele pot fi „legături ale morţii, ale vrăjitoriei, dar şi legături ale lui Dumnezet1" (M. Eliade, 1951), cum se întâmplă în e.xperienţa religioasă a lui lov:

„Dumnezeu este Cel care m-a învăluit în laţul său" *(Iov*,* 19, 6, traducere din textul ebraic în *Biblia* diortosită după *Septuaginta,* redactată şi adnotată de Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, Cluj-Napoca, 2009, p. 580; citat în vol. din 1994, p.141: Mircea Eliade, *Imagini şi simboluri,* prima ediţie, Paris, 1952).

După moartea unicului întemeietor de şcoală filozofică românească, Mircea Eliade scrisese despre „sentimentul tragic al existenţei istorice" care implica la metafizicianul Nae Ionescu (1890-1940) ideea de participare la o anumită structură et11ică şi cu1turală. Vorba lui Sextil Puşcariu: Dacă civilizaţia se poate împrumuta, cultu.ra nu este marfă de import. Lucru pe care nu l-a aflat patronul Editurii Humanitas, angrenată. ani şi ani de zile într-o „Daciadă." a traducerilor (apud.. Radu Mareş).

Istoria s-ar face „sub semnul lui Dumnezeu sau al destinului" (M.E.), cu precizarea că ea se t·ace „laolaltă de toţi oamenii, cu morţii care i-au precedat şi cu viii care vor veni [.,.]. Este o lege creştină şi a11tieuropeană care înfrânge omul izolat al Europei de după Renaştere şi Reformă' a scris att1nci tânărul Mircea Eliade (vezi *Profesorul Nae Ionescu,* 1940 în crestomaţia lui Gabriel Stă11esct1: Mircea Eliade, *File despre Nae Ionescit,* BL1ct1reşti, Criterion Publishing, 2008).

Ct1 ,1celaşi prilej, fostul supli11itor la catedra de 111etat·i2.ică ,1 precizat că nimeni 11-a t1rât mai mt1lt ca Nae Ionescu formele hibride, aproxi1naţi,1, p,1tl1osul retoric şi confuzia de idei, atât de frecve11te azi după triumful 11eo-proletcultiştilor batjocorindu-l în mass-n1edia oficială pe E11li11esct1 şi inventând prestigit1l acade111ic c,1re i-a lipsit şo1nerului Ioan Petrt1 Ct1lia11t1, fost asiste11t d.e ro111ână la Groningen.

Î11,1i11te ele a face faima Facultăţii de Filozofie şi Litere di11 BL1.cureşLi, N'ae Io11escu f·usese profesor la Şcoala de ofiţeri de la Mânăstirea Dealu. Din memoriil.e lui Petre Pandrea (ani de zile deţinut politic fără conda1nnare juridică) află1n că, pentru perfecţionarea cun.oştin.ţelor de limbi străine, Nae Ionescu recomanda elevilor de la. Mânăstirea Dealu să citească *Biblia* în franceză, germană, engleză, italiană etc.

Studenţilor săi de la Universitate, filozoful Nae Ionescu le spunea că existenţa - ca dat „a prio1·i" - ar .fi construită din „elementele structurale ale unei raţiuni *subiective"* im_plicâ11d prejudecata dt1pă care această raţiune ar rămâne totuşi aceeaşi „de-a lu11gul vremilor şi cultu.rilor [...]. Iluminismul secolt1lui XVIII trăia ct1 ideea unei raţiuni abstracte vecinic identică c11 ea însăşi în funcţiunile ei" (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Experienţe ale gând.irii lui Nae Ionescu).*

Nae Ionescu criticase în teza sa de doctorat - pregătită de tipar la Miinchen încă din 1916 -, caracterul strict formal al logisticii precum şi faptul că ea instituie un univers gata făcut de care nu ne rămâne decât să luăm cunoştinţă (vezi N. I., *Logistica - încercare a unei noifundamentări a metafizicii,* traducere din germană de Alexandru Surdu, în voI. Nae Ionescu, *Neliniştea metafizică,* Bu.cureşti, 1993, p.5-56).

În romanul pe care l-a scris pe la 18-19 a.ni, Eliade n-a t1itat să consemneze că profesorul Nae Ionescu era considerat un. mistic ortodox şi că (în esenţa lui) misticismul este de o mare simplitate creştină, implicând mântuirea prin Iisus şi viaţa fără de moarte a sufletului (M. Eliade, *Romanul adiJlescentului miop).*

Tână1·ul st1.1dent interesat de 1·eligie a fost şocat de sfatul pe care i-l dăduse profesorul de metafizică, anume de a citi cu predilecţie tomuri de logică şi de medicină şi nu lucrări din dome11iul teologiei. Opinia referitoare la cărţile publicate de teologi o exprimase Nae Ionescu şi în „Cuvântul" din 2 mai 1926: „La ce bun curiozitatea, când ochii noştri au văzut Crucea, la ce bun ce1·cetarea, când noi avem cuvântul n1ântuirii?" (Nae Ionescu, *Roza vânturilor,* 1937; ediţie anastatică, Bucureşti, 1990).

Dar numai către sfârşitul secolului XX şi primele decade ale secolului XXI s-a putut observa câtă dreptate a avut iniţiatorul *trăirismului* cu privire la necesitatea informării asupra descoperirilor din domeniul medicinii.

Pentru că doar în ultimul sfert din secolul XX revistele medicale au început să publice studii temeinic documentate asupra experienţelor din vecinătatea morţii în paralel cu volumele unor autori de recunoscut prestigiu, precum cardiologul olandez Pim van Lornmel sau neuro-psihiatrul englez Peter Fenwick, preşedintele filialei e.nglezeşti a Asociaţiei Internaţionale pentru studierea procesului de păl·ăsire a lumii se11sibile.

Ambii au scris de .nemt1rirea suflet11Jui când po,resteau despre conti1111itatea neîntreruptă a activităţii conştiinţei t1mane d11pă 111oarte şi d.espre comunicarea defuncţilor (sau a celor în prag de moarte) cu rudele apropiate.

Prin noul dom.eniu de cercetare, asemenea savanţi proveniţi din domeniul medicinii au intrat - în felt1l lor - pe tărâmul vieţii fără de moarte cercetat de Mircea Eliade încă din tinereţe, de câ11d era captivat de alchimie care, la vremea ei, nu a fost decât o terapie a sufletului.

Cei care au avut pregătirea necesară ca să poată citi romanele şi povestirile fantastice scrise de „cel mai învăţat şi 1nai onorat român din secolul XX", cum a fost considerat Mircea Eliade, au putut sesiza că problema vieţii fără de moarte nu lipseşte din beletristica sava.ntului care a debutat cu o carte de referinţă despre filozofia axată pe „eliberarea totală a spiritului" (vezi M. Eliade, *Yoga. Essai sur les origines de la mystique indienne,* Paris, 1936; vezi şi M. E., *Jurnal,* 18 martie 1947).

Chiar şi când a scris d.in nou, în America, despre Mircea Vulcănescu - despre ca.re scrisese la. Paris în romanul *Foret interdite* apărut în 1955 (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Filozoful Mircea Vulcănescu şi părintele Arsenie Baca, personaje ale romanului eliadesc „Noaptea de Sânziene")* -, prestigiosul istoric al religiilor şi-a î..ncheiat textul di11_1967 subliniind victoria filozofului m.artir împotriva „călăilor, desigur, dar mai ales victoria împotriva Morţii" (vezi Mircea Eliade, *Trepte pentru Mircea Vulcănescu**,* în vol.: .Mircea Vulcănescu, *Ultimul cuvânt,* Bucureşti,

→

Ed. Crater, 2000, p. 267). Lucru demn de reţinut în contextul în care clientela și urmașii criminalilor comuniști vor să ascundă criminalitatea regimului comunist, mai ales când vine vorba de Mircea Vulcănescu, unul dintre nenumărații martiri ai temnitelor comuniste.

Note

* În 1951 Mircea Eliade a făcut trimitere la Ediția Sinodală a *Bibliei* din 1936 realizată de Preoții profesori Gala Galaction şi Vasile Grecu, folosind tirajul din 1939. *Biblia* lui Luther (Berlin, 1932) nu are şi respectiva traducere pe care Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului a trecut-o din textul ebraic la note, p. 580. Revizuirea traducerii lui Cornilescu publicată de Humanitas modifică variantele de traducere deja existente În noua traducere după textul masoretic, text aflat și la baza traducerii Ediţiei Sinodale a *Bibliei* din 1936, la Iacov 5:14, dacă în *Septuaginta* mitropolitului Bartolomeu Anania textul vorbește despre „preoţi", atunci în *Septuaginta* dilematicului Emanuel Conţac (şi ceilalţi) o să găsim „bătrâni". La Apocalipsa 20 „mii de ani" (după Bartolomeu Anania şi Bailly, p.2138, „un gros chiffre") traducerea (,,după greceasca" lui Bădiliţă, 2012) ar fi „o mie de ani". Mitropolitul Bartolomeu Anania explică la note că „să trăieşti o mie de ani" are sens simbolic şi nu cantitativ. Greşeala cu interpretarea cantitativă au făcut-o cei care au crezut că Sfârșitul Lumii vine în anul 1000 (vechiul *hiliasm),* rătăcire care s-ar regăsi la *milenariştii* de dată mai recentă (apud. Anania, *Biblia,* Cluj-Napoca, 2009, p. 1770). Înainte de a merge la studii post-universitare în Germania (1905-1908), Ortega y Gasset obţinuse în 1904 la N1adrid titlul de doctor în filozofie cu lucrarea *„Spaimele anului 1OOO"(Los terrores del ano mii. Critica de una leyenda).* La Evrei 7:24 varianta lui Martin Luther (supărat nevoie mare pe catolici) era că Iisus, fiindcă rămâne în veac, are o preoţie care nu poate trece de la unul la altul: ,,Iisus aber hat darum, dass er ewiglich bleibt, ein unvergaenglisches Priestertum" (Die Heilige Schrift, Berlin, Britische und Auslaendische Bibelgesellschaft, 1932, p.234). Fără alte argu1nente, Luther nega succesiunea apostolică doar printr-o abilă transpunere în germană a *Bibliei.*

** Textul eliadesc *Trepte pentru Mircea Vulcănescu* a apărut în rev. ,,Prodromos", Paris, Nr. 8-9/ 1968. Apoi a fost reprodus de Virgil Ierunca în rev. „Ethos", Paris, 4/1983. În România el a fost publicat în formă cenzurată în 1992 de Editura Humanitas în volumul scos pe hârtie de proastă calitate, Mircea Vulcănescu, *Ultinzul cuvânt* (pp.167-170). A se vedea şi înregistrarea de la Colocviul „Cioran", Sibiu-Răşinari, 2011, unde referatul (https://isabelavs2. wordpress. corn/ mircea-vulcanescu/isabela-vs-cioran -vulcanescu-cenzurat/) citit de Isabela Vasiliu-Scraba s-a intitulat: *Emil Cioran despre Mircea Vulcănescu într-un text cenzurat în post-comunism* (https://vvww.youtube.com/watch ?v=-vabhvW-n U9U, şi partea a doua, https://w,-vw.youtube.com/vvatch?v=2BHknoTPFpg). Tot în 1992, fosta Editură Politică a Partidului Comunist a tipărit - cenzurat - și volumul: *„Nae Ionescu -Aşa cum l-am cunoscut",* de Mircea Vulcănescu (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Cenzurarea cripto-comunistă a monografiei lui Mircea Vulcănescu despre Nae Ionescu scrisă în 1941-1945 şi publicată în 1992, sau, „Contra factum non valet argumentum",* în rev. „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 489 din 2023; https://isa he Iavs2. wordpress. corn/ n1ircea-vulcanescu/contra-factum-non-valet-argun1entum/).

●